

*A. Roland Holstprijzen
voor poëzie en kunst
2015*

© 2015 Stichting A. Roland Holst Fonds, Bergen NH
© Gedichten: Menno Wigman
© Gedicht Jan Hanlo: Uitgeverij Van Oorschot
© CD: Guus Janssen
© Penning: Geer Roobeek

Vrienden en genodigden,

Waarschijnlijk heeft u het gemerkt toen u dit boekje ter hand nam: er is iets bijzonders mee. Het voelt minder buigzaam aan dan andere jaren en als u toch probeert er een handzaam rolletje van te maken, zult u ontdekken dat de bijgevoegde cd dat niet toelaat. Met veel plezier bieden wij u deze speciale publicatie aan, die verschijnt ter gelegenheid van de feestelijke manifestatie van het Roland Holstfonds op 30 mei 2015.

De weerbarstigheid van deze uitgave heeft alles te maken met de zesde winnaar van de A. Roland Holstprijis voor kunst. Voor de eerste keer kent het bestuur die toe aan een musicus/componist, Guus Janssen. De ingesloten cd geeft u een indruk van het werk van deze veelzijdige, gedreven en buiten de gebaande muziekpaden tredende pianist en componist. Voor de toekenning van deze prijs hebben wij dankbaar gebruik gemaakt van de expertise van een externe adviseur, de componist en musicus Jan van Wijk. De keuze voor een muzikale bekroning past volgens ons uitstekend bij de naamgever van onze stichting; zijn poëtische werk is immers doordrongen van muzikaliteit. Hij noemde dichten ‘zingen’ en liet zich regelmatig inspireren door muziek.

De jury van de A. Roland Holstprijis voor poëzie 2015, bestaande uit Maarten Doorman (voorzitter), Dieuwertje Mertens en Rob Schouten, heeft tot onze vreugde besloten de

elfde poëzieprijs toe te kennen aan Menno Wigman. In 2012 verscheen zijn prachtige, bejubelde en tot nu toe laatste bundel *Mijn naam is Legioen* en dit najaar verschijnt er bij uitgeverij Prometheus een nieuwe bundel, *Slordig met geluk*. Twee nog niet eerder gebundelde gedichten vindt u verderop in dit boekwerkje.

In 2009 hield Menno Wigman de A. Roland Holstlezing, een korte lezing over poëzie. Dichter Ester Naomi Perquin, die al enkele malen in het schrijvershuis aan de Nesdijk 7 verbleef om er rustig te kunnen werken, verzorgt deze lezing dit jaar.

Beide prijzen worden driejaarlijks uitgereikt en bestaan uit een stipendium van 5000 euro en een bronzen penning, ontworpen door beeldend kunstenaar Geer Roobeek.

De middag van de prijsuitreiking is traditioneel doorspekt met muzikale intermezzo's. Deze dag zal Guus Janssen (kerkorgel en keyboard) daar zelf invulling aan geven, samen met zijn broer Wim Janssen (slagwerk) en Wolter Wierbos (trombone). Voor ons allen een mooie gelegenheid om van de muziek van onze laureaat te genieten en die beter te leren kennen.

Het A. Roland Holstfonds zet zich al 57 jaar in voor kunstenaars en schrijvers uit de ruime omgeving van Bergen door middel van financiële ondersteuning. In de loop van de jaren heeft het fonds zijn taken uitgebreid met de driejaarlijkse uitreiking van de A. Roland Holstprijzen voor poëzie en voor kunst en met de realisering en instandhouding van het oude woonhuis van de dichter aan de Nesdijk als schrijvershuis.

Dit laatste in samenwerking met het Bert Schierbeekfonds.
Meer informatie over het fonds vindt u op onze website
www.rolandholstfonds.nl. Uw steun en donaties zijn voor de
voortzetting van onze activiteiten meer dan welkom.
Wij danken u zeer voor uw trouwe steun.
Mocht u nog geen vriend/donateur van ons zijn, dan nodig
ik u van harte uit dit te worden.

Bergen, mei 2015

Namens het bestuur van de
Stichting A. Roland Holst Fonds,
Karien Hilbers, voorzitter

A. Roland Holstprijz voor poëzie 2015

juryrapport

Al bij zijn debuut in 1997, *'s Zomers stinken alle steden*, liet Menno Wigman merken dat hij in een lange en rijke traditie stond van dichters als Baudelaire, Rilke en J.C. Bloem. Geen postmodern 'anything goes' maar gedichten die opvallen door het vakmanschap en een opmerkelijk mengsel van heuse spleen en het gevoel tot een nieuwe *lost generation* te behoren. Het alles doordringende besef dat er niets nieuws onder de zon is, wordt op indringende wijze gecombineerd met de drang tot spreken van de ware dichter: 'was alles al gezegd, nog niet door hem.'

In zijn drie volgende bundels heeft Wigman laten zien dat hij met behoud van zijn karakteristiek klassieke, vormvaste inslag een bijzondere ontwikkeling heeft doorgemaakt. Allengs ontstijgt hij de zwart-romantische walging om het bestaan en proef je zijn fascinatie voor het wonderlijke (grootstedelijke) leven in observaties. In *Dit is mijn dag* schrijft hij bij een bezoek aan een hamburgerrestaurant: 'dat alles wat zo laag / en lelijk is zo sterk en stevig staat'. In Wigmans derde bundel *Zwart als kaviaar* (donker maar smakelijk) wordt dat proces voortgezet met een melancholische zeggingskracht:

*Ik ken de droefenis van copyrettes,
van holle mannen met vergeelde kranten,
bebrilde moeders met verhuisberichten.*

De gedichten van Menno Wigman maken een weloverwogen, doorwrochte indruk. Ze beginnen vaak met een aanhef, hij gebruikt ritmiek en herhalingen, naast binnenrijm en afwisseling van zinslengte om zijn gedichten een gedragen, lyrische, en soms zelfs bezwerende toon te geven. Wigmans gedichten getuigen van technisch vernuft en vakmanschap van de dichter, maar geven bovenal blijk van zijn vermogen om regels te schrijven die in je hoofd blijven hangen, door de sprekende beelden en de pregnante gedachtegang van het lyrische ik. Onder de hedendaagse dichters valt Wigman op door zijn iconische gedichten die je onthoudt vanwege hun pakkende regels en hun muzikaliteit.

Aanvankelijk kon je bij Wigman twee soorten verzen onderscheiden, die waarin hij zichzelf onder de loep legt en die waarin hij het jachtige, armzalige leven in beeld brengt. Maar in de loop van zijn ontwikkeling zijn die twee gezichtspunten elkaar steeds dichter genaderd en hebben ze zich op een onnavolgbare wijze vermengd tot gedichten waarin alles samenkomt: verachting en begoocheling, weerzin en schoonheidsbeleving.

Dat alles culmineert in zijn jongste bundel *Mijn naam is Legioen*. Daar bereikt Wigman de voorlopige toppen van zijn kunnen. Zo beschrijft hij de geheimzinnige fusie tussen het

sjofele bestaan om hem heen en het innerlijk van de dichter in feite als een symbiose, wanneer hij na een treurige rondgang door ‘Tuincentrum Osdorp’ schrijft:

Ik zou wel willen dat het anders was.

Dat is het ook. Je mist iets en verpleegt het.

Al staan Wigmans gedichten in een oude traditie, ze gaan niettemin voortdurend over het hier en nu, over chatrooms, vinexwijken, de multiculturele samenleving, zaken die door de kernachtige kracht van zijn poëzie in een tijdloos verband worden opgenomen. Hij is een dichter van onze tijd, die met een even genadeloze als empathische blik het leven op het scherpst van de snede ervaart en weet op te roepen. Zijn gedichten staan als een huis.

Om al deze eigenschappen neemt zijn poëzie een unieke plaats in de Nederlandse literatuur in, reden waarom we Menno Wigman voordragen voor de A. Roland Holstprijis, voor zijn hele poëtische oeuvre.

De jury

Maarten Doorman (voorzitter)

Dieuwertje Mertens

Rob Schouten

Toen ik begon te schrijven

Toen ik begon te schrijven woonde ik in een dorp
met vuilwit zonlicht in mijn mond. Alom vrede.
Ik trapte naar de zon en wist niet hoe te leven.

Toen ik begon te schrijven stond het al geschreven
dat ik naar Amsterdam zou komen. Heisa, heisa,
ik leefde en ik schreef. Geen regel bleef.

Als zoon van een verziekte generatie sneed
ik sierlijk in mijn vlees. Ja, ik had liefgehad,
ik dronk wat, reisde wat — nog had ik niks beleefd.

Ik geselde mijn geest, zocht het bij Proust en Yeats,
verloor me in muziek en viel toen stil. — Later,
veel later. De dood stond aan mijn autodeur te rukken

en ik schrok weerloos wakker in een witte zaal.
Toen schopte ik de Schoonheid van mijn schoot
en kwam ik grimmig zingend op verhaal.

Vliegtuiggedachten

Het donker had mijn vaders kleren aan
toen ik vannacht een vliegtuig nam.
Ik ging gelaten de douane door
en zat vertreurd te staren door het raam.
Het donker, vader, had je kleren aan.

We stegen op. Een wolk, toen nog een wolk,
zo kwam je jaren na je dood weer door.
Ik vroeg me af waar je nu overnacht,
dacht aan je stem, ons huis, je hoofd en zag
een sneeuwwoestijn waar niemand woont.

Als ik me niet vergis, papa, bewaar
je zelfs geen beeld meer van je eigen dood.
Het donker heeft ook niet je kleren aan.
Al tien jaar ben je van je huid beroofd.
Ik zoek niet langer woorden voor vergaan.

Menno Wigman

© Foto Daniel Cohen

Menno Wigman

Het levensverhaal van Menno Wigman is dat van iemand voor wie de poëzie van jongs af voorop heeft gestaan. Hij werd op 10 oktober 1966 in Beverwijk geboren, zijn ouders verhuisden naar Santpoort en hij bezocht het gymnasium in Velsen-Zuid. In 1985 ging hij Nederlands volgen aan de Amsterdamse universiteit, waar hij in 1992 afstudeerde.

Poëzie begon hij al te schrijven toen hij nog op school zat. Zijn eerste twee bundeltjes verschenen als privédrukken: *Van zaad tot as* in 1984 en *Two poems* in 1985 (Mercator Pers). Hij ontwikkelde zich als musicus, speelde als slagwerker in verscheidene bands maar koos uiteindelijk toch voor het dichterschap. Bert Bakker (later Prometheus geheten) werd zijn uitgever en daar verscheen in 1997 zijn bundel *'s Zomers stinken alle steden*, die als zijn officiële debuut in boekvorm wordt beschouwd en bij kritiek en publiek al meteen succes had. Vervolgens verscheen *Zwart als kaviaar* (2001) waarvoor hij in 2002 de Haagse Jan Campertprijs kreeg. *Dit is mijn dag* werd in 2004 zijn derde bundel. In 2009 publiceerde hij een keus uit zijn gedichten, getiteld *De droefenis van copyrettes*. Zijn bundel *Mijn naam is Legioen* bracht hem in 2012 nog meer publiek succes. *NRC Handelsblad* noemde het 'persoonlijke gedichten' die 'vanzelf ook portretten van een generatie worden.' *Trouw* schreef: 'Hij is en blijft een klassieke dichter van de moderne tijd.'

Naast deze bundels is hij bibliofiele uitgaven bij marginale drukkers blijven uitbrengen. Essays over poëzie bundelde hij in *Red ons van de dichters* (2010). Hij heeft edities van het werk

van andere dichters verzorgd, onder wie Jan Arends en Nico Slothouwer, en bloemlezingen samengesteld, onder meer uit de liefdesgedichten van Hans Andreus. Wigman is ook een productief vertaler van het werk van Duitse en Franse dichters, van Thomas Bernhard, Rainer Maria Rilke en Else Lasker-Schüler, van Charles Baudelaire en Gérard de Nerval, en anderen.

In 2005 verbleef hij drie maanden als *writer in residence* in de psychiatrische inrichting Willem Arntzhoeve (waar lang voordien Gerrit Achterberg was verpleegd).

Een verslag hiervan in proza verscheen een jaar later:
Het gesticht. Drie maanden Den Dolder.

In 2012 werd Wigman voor twee jaar benoemd tot stadsdichter van Amsterdam. Tot zijn taak behoorde het schrijven van rouwgedichten bij eenzame uitvaarten.

In het najaar van 2015 verschijnt zijn nieuwe bundel
Slordig met geluk.

A. Roland Holstprijis voor kunst 2015 *beoordelingsrapport*

Een manier van bewegen, zo omschrijft Guus Janssen de kern van zijn werk. Een essentieel onderdeel van zijn muziek is de motoriek, die hem continu bezighoudt als hij componeert. Hij vergelijkt het met dansen, maar dan in geluid. Guus Janssen is de winnaar van de A. Roland Holst Kunstprijs 2015.

Componist en musicus Guus Janssen (1951) groeide op in Heiloo, waar hij op jonge leeftijd pianoles kreeg van Piet Groot, cantor in de rooms katholieke kerk, die hem ook in contact bracht met het orgel. Al op jonge leeftijd improviseerde hij op het orgel van de kapel van de Willibrordus Stichting. Later begeleidde hij daar de kerkdiensten en merkte dat het interessant kon zijn om de muziek te manipuleren door bijvoorbeeld op een subtiele manier te vertragen of noten langer dan bedoeld aan te houden. Zo ontdekte hij dat muziek een bevestigende maar ook een ontregelende kant kan hebben, iets wat hem zou blijven fascineren in zijn latere werk.

Hij studeerde aan het Sweelinck Conservatorium te Amsterdam als leerling van Jaap Spaanderman en Ton Hartsuiker (piano) en Ton de Leeuw (compositie). Als componist en als uitvoerend musicus heeft hij een enorme staat van dienst. De criteria die het A. Roland Holst Fonds hanteert voor het

toekennen van de kunstprijz – dat het oeuvre van de winnende kunstenaar een zekere omvang heeft bereikt en consistentie in kwaliteit bevat – zijn overduidelijk van toepassing op Janssen.

Het bestuur roemt de flexibiliteit van Janssen als improvisator, zijn gedrevenheid als componist en uitvoerend musicus en zijn nieuwsgierigheid naar nieuwe muziekvormen en combinaties van genres. Janssen dwingt respect af door zijn onvermoeibare zoektocht waarin hij grenzen slecht tussen de meest uiteenlopende muziekstijlen. Zo experimenteert hij met jazz, lichte muziek, video en microtonaliteit. Hij schrijft stukken voor orkest, opera, kamermuziek en big band en weet zich daarbij gesteund door topmusici uit binnen- en buitenland. Daarnaast leidt Guus Janssen zijn eigen ensembles, waarvoor hij de meeste muziek schrijft.

Janssens muziek is grillig, onregelend en rusteloos en klinkt nooit routineus. In zijn gecomponeerde stukken worden vaak improvisatiemomenten voorgeschreven. Hij heeft een voorliefde voor het gemankeerde, de hapering. Soms zoekt hij bewust naar handicaps voor de uitvoerende musici, om de virtuositeit te doorbreken.

Het resultaat is muziek die zichzelf voortdurend relativeert en nooit verzandt in zwaarwichtigheid.

Als componist werkt hij meestal nauw samen met de uitvoerenden, om de kloof tussen compositie en uitvoering zo klein mogelijk te houden.

Zijn muziek klinkt vrij, en tegelijkertijd exact. Alsof ze ter plekke ontstaat en niet is bedacht: componeren met de schijn van de losse pols. Ook is hij sober, zoekt hij het niet in de overdaad aan emoties. De ontroering zit in de details, de spannende klankcombinaties en ritmiek.

Zijn Noord-Hollandse wortels zijn terug te vinden in de titels van zijn stukken: 'Zeeweg', 'Straatweg' en 'Zandersloot'.

Zelf zegt hij 'muziek te willen schrijven die een open, onbevvangen oor heeft voor alle muzieken om ons heen'.

En: 'Mijn geest vaart wel als ik muziek bedenk'.

Wij zijn er dan ook zeer trots op dat wij de A. Roland Holst Kunstprijs 2015 aan Guus Janssen kunnen overhandigen.

Namens het bestuur
en adviseur Jan van Wijk,
Pé Okx

© Foto Francesca Patella, 2010

Guus Janssen

---

een paar vreemde teksten

hasabawafo

ifu taqajutaf hasabat panapapanu e'pawabamafo qafasalafo

napat cafahasapafou ef hasabavaxacafahasajouf qabefo

fo jo nafutafamaxafasal fo afasalafo

wavamu ifu bamamafohat obaban fo obefo

faqazudam

gadas rohasarad foqazar nalijnanalas

etc.

kf cfou

apbmt ef mbvxf obdiu

apbmt ef xpmmfou wbdiau

wbo tdibqfo

apbmt wbo xjnfst pohfebdiau

ffo hspfu nz xfm ffot ufhfombdiu

id adms

ijnzkr cd kztvd mzbgs

ijnzkr cd vnkkdm uzbg

uzm rbgzodm

ijnzkr uzm vhlodqr nmfdczbg

ddm fqnds lx vdk ddmr sdfdmkzbg

(Uit: Jan Hanlo, Verzamelde gedichten, G.A. van Oorschot, Amsterdam 1958)

• Guus Janssen over zijn compositie bij het gedicht van Jan Hanlo

Op verzoek van Theo Loevendie, toenmalig artistiek leider van het ensemble ‘Ziggurat’ dat tegenwoordig opereert onder de naam ‘Zerafin’ maakte ik in 2008 een compositie.

Zerafin heeft een zeer karakteristieke samenstelling. Instrumenten uit totaal verschillende windrichtingen worden hier gecombineerd. De erhu (een tweesnarig strijkinstrument uit China), de qua’nun (een soort cyther uit Turkije), de duduk (een ‘schalmei’ uit Armenië), de gamba (uit onze Barokmuziek) naast bekendere instrumenten als de panfluit, de contrabas en diverse soorten percussie.

En dan is er nog de Zwitserse zangeres Kristina Fuchs die thuis is in zowel klassieke muziek als jazz en daarnaast een uitmuntend jodelaar is.

Toen ik aan het werk begon, trok ik al vrij snel de bundel ‘Gedichten’ van Jan Hanlo, een van mijn favoriete dichters, uit de kast, omdat ik bij hem de juiste humorvolle, grillige en tegelijk lichte poëtische toets verwachtte die mij voor ogen stond. Ik koos voor het gedicht ‘een paar vreemde teksten’ (pagina 94). Poëzie die zich voordoet als een ‘klankgedicht’ (in de traditie van Kurt Schwitters) maar tegelijk te interpreteren is als geheimtaal zoals we die allemaal wel in onze kindertijd hebben gehanteerd.

De derde en vierde strofe had ik al snel ontcijferd. De tekst bleek letterlijk overeen te komen met het gedicht ‘je bent’ (pagina 16 uit ‘Gedichten’). Uit de onderliggende betekenis ontstond als vanzelf de dromerige lyrische muziek van het tweede deel.

Bij de eerste twee strofen kwam ik er niet uit. Die heb ik geïnterpreteerd als pure klank.

Nu ik het voor deze gelegenheid nog eens onder de loep neem, ontdek ik dat Hanlo in 1956 een briefje schreef aan Leentje, het dochtertje van collega dichter Gust Gils waarin hij het volgende zei over dit gedicht: 'Je hebt zeker Oote gelezen, dat je me zo'n schone brief schrijft waar ik niet veel van begrijp'.

Hanlo had van Leentje een brief gekregen waarin hij hetzelfde taalplezier herkend had dat ook hem bij het schrijven van 'Oote' (pagina 79 uit 'Gedichten') had gedreven. 'Krijg ik ook weer eens een tekening?', zo besloot Hanlo zijn brief aan Leentje. Deze bleek van een postscriptum voorzien:

'P.S. je moet tegen Pappa zeggen dat in 't laatste Podium die gekke woorden in mijn stukje geen gekke woorden zijn, maar geheimschrift. Als je de a's (bijna) altijd weglaat en je neemt steeds de volgende - of in andere versjes voorgaande - letter van het alfabet, dan krijgt men een heel schoon gedicht van die zich noemt:

Je toegenegen Jan Hanlo'.*

Wanneer we deze procedure toepassen op het eerste deel van het gedicht blijkt het letterlijk dezelfde tekst te zijn als het gedicht 'graven' op pagina 22 van dezelfde bundel. Uiteraard zou dit gedicht tot heel andere muziek hebben geleid, het is dus aan mijn onwetendheid te danken dat het stuk zo vrolijk en uitgelaten is geworden.

**(Bron: Thomas Vaessens, www.dbnl.org)*

• **Over het ensemble ‘Zerafin’**

Zerafin bestaat uit:

Kristina Fuchs - mezzo sopraan

Raphaëla Danksagmueller - duduk en blokfluiten

Matthijs Koene - panfluit

Weiling Fang - erhu

Bassem Khouri - qanun

Karin Preslmayr - viola da gamba

Victor Vega Garcia - contrabas

Diego Espinosa – slagwerk

(www.zerafin.com)

• **Over de CD opname**

Opname:

Micha de Kanter, Fattoria Musica Osnabrück, april 2008

Opnameassistent: Klaas ten Holt

Mix: Micha de Kanter en Ziggurat

bij Power Sound Studio Amsterdam

Mastering:

Micha de Kanter, Mideka Music Recording Den Haag

• **Over Guus Janssen en zijn werk**

De muziek van Guus Janssen (Heiloo, 1951) laat zich moeilijk categoriseren. Het kan een gecomponeerde improvisatie zijn (Brake voor pianosolo) of een geïmproviseerde com-

positie (delen uit zijn Vioolconcert en zijn opera Noach).

Muziek vraagt net als het leven zelf nu eens om snelle beslissingen en dan weer om een lange bedenktijd.

Janssens composities reiken van pianomuziek en kamermuziek tot symfonisch werk en opera. Zij werden uitgevoerd door vooraanstaande Nederlandse en buitenlandse orkesten en ensembles. Twee opera's gingen in première bij de Nederlandse Operastichting.

Als pianist en clavecinist trad hij op in verschillende bezettingen met musici van John Zorn tot Gidon Kremer. Sinds begin jaren tachtig leidt hij zijn eigen ensembles, van (piano) trio tot 11-tet en (opera) orkest. Als solist was hij vooral te horen in eigen composities en als improvisator op diverse internationale festivals.

In 2008 kwam een solo piano-cd uit onder de titel 'Out of frame', op het label Geestgronden CD. Deze cd werd in de landelijke pers met groot enthousiasme ontvangen.

Voor zijn werkzaamheden op het gebied van de jazz en geïmproviseerde muziek ontving hij de Boy Edgar Prijs en zijn compositorisch werk werd bekroond met de Matthijs Vermeulen Prijs.

In 2012 ontving Guus Janssen voor zijn gehele oeuvre de Johan Wagenaar Prijs van de stad Den Haag.

Colofon

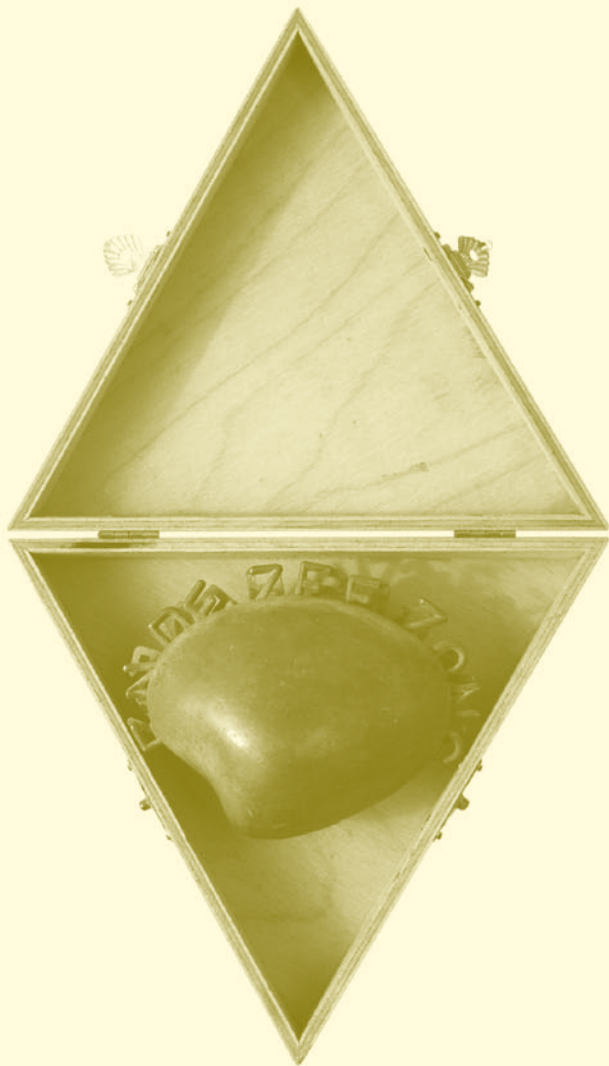
Deze uitgave verscheen ter gelegenheid van de uitreiking van de penningen en de stipendia bij de elfde A. Roland Holstprijz voor Poëzie en de zesde A. Roland Holstprijz voor Kunst, op zaterdag 30 mei 2015 te Bergen NH.

De oplage bedraagt 400 exemplaren, die niet in de handel komen en bestemd zijn voor donateurs van de Stichting A. Roland Holst Fonds en voor genodigden bij de prijsuitreiking.

STICHTING
A. Roland Holst
Fonds

www.rolandholstfonds.nl

STICHTING
A. Roland Holst
FOND S
www.rolandholstfonds.nl